

se med obema svetovnjima vojnama ukvarjale z geopolitiko ter skušale z njeno pomočjo utemeljiti nemškonacionalne težnje. Posebej se ustavlja ob periodični publikaciji *Zeitschrift für Geopolitik*, ki je začela izhajati sredi dvajsetih let. Gre za publikacijo, ki se je v tridesetih letih v celoti podredila nacističnemu režimu ter podpirala njegove ekspanzionistične težnje (ob tem naj omenimo, da je bila revija v spremenjenih okoliščinah po drugi svetovni vojni obnovljena).

Tone Zorn

Dean R. Esslinger, *Immigrants and the City, Ethnicity and Mobility in a Nineteenth-Century Midwestern Community*. Port Washington N. Y., London, National University Publications, Kennikat Press 1975, 156 strani.

Delo proučuje medsebojno učinkovanje imigracije, industrializacije in urbane razvoja ZDA sredi 19. stoletja na primeru relativno majhnega mesteca South Benda v ameriški zvezni državi Indiana. Avtor je raziskal prostorsko, zaposlitveno in socialno mobilnost mestnega prebivalstva s posebnim oziranjem na posamezne etnične skupine v mestu. Pri tem se je Esslinger naslanjal na rezultate analize podatkov popisnic prebivalstva South Benda v letih 1850, 1860, 1870 in 1880, ki jih je računalniško obdelal, ter na klasične zgodovinske vire (časopise, arhivi posameznikov, ipd.).

Knjiga je razdeljena na sedem poglavij. V prvem poglavju nas avtor seznanja z literaturo ameriških avtorjev, ki obravnava probleme imigrantov v ameriških mestih in s stališči posameznih raziskovalcev vprašanj etnicizma v ZDA, možnosti imigrantov posameznih etničnih skupin za vraščanje v ameriško družbo in njihov družbeni vzpon v 19. stoletju. Stališča posameznih raziskovalcev se med seboj razlikujejo. Nekateri menijo, da ameriška družba v pretežni meri ni poznala razlikovanja med imigranti posameznih etničnih skupin, drugi dokazujejo privilegiran položaj Anglosaksoncev in Germanov v primerjavi z ostalimi etničnimi skupinami. Esslinger nas opozarja na to, da moramo pri tem razlikovati med velikimi mesti, kjer so bile možnosti za razlikovanje med posameznimi imigrantskimi skupinami večje, in manjšimi mesti. Prav tako pomemben je čas naselitve. Položaj tistih, ki so se naselili v mestu, ko tu še niso bile ustaljene institucije in »mestni način življenja«, je bil boljši od položaja tistih, ki so se naselili kasneje. Ugotovitvi sta pomembni tudi za zgodovinarja slovenskega izseljenstva v ZDA. Slovenci so se namreč pričeli množično naseljevati v ZDA po letu 1880, ko je bila večina mestnih struktur že oblikovana, naseljevali pa so se, kot mi je pokazal bežen pregled ameriškega statističnega gradiva v maternem jeziku prebivalstva, predvsem v večja mesta.

V drugem poglavju nas avtor popelje skozi zgodovino rasti mesteca South Benda kot »urbane skupnosti«. Naštevata razne institucije, tovarne, ipd., ki so pripomogle k nastanku in rasti mesta, kot tudi k rasti prebivalstva, ki se je od leta 1850 do leta 1880 povečalo od 1652 na 13.280 prebivalcev.

V tretjem poglavju avtor proučuje geografsko mobilnost prebivalstva South Benda. Pri tem raziskuje vzroke emigracije iz Evrope v drugi polovici 19. stoletja in ugotavlja, da je razvoj znanosti in tehnike omogočil urbnizacijo in industrializacijo tudi v Evropi, kar je povzročilo brezposelnost in izseljevanje. Ukvarja se tudi z vprašanjem, kaj je imigrante privedlo do tega, da so se naselili v South Bendu. Opozarja na propagando organov oblasti države Indiana, ki je postavila v pristanišču v New Yorku posebnega komisarja z nalogo, da bi pridobil čim večje število imigrantov za naselitev na področju Indiane. Med imigrantskim prebivalstvom South Benda je bilo leta 1880 70 % prebivalstva iz Nemčije (med njimi precej poljskega prebivalstva), 9 % iz Irske, 4 % iz Velike Britanije, 8 % iz Britanske Amerike (predvsm Kanade), po 1 % iz Francije in Švice, 3 % iz Belgije, 4 % pa iz ostalih dežel. Podatke o rojstnem kraju otrok posameznega imigranta je avtor uporabil za to, da je raziskoval, kako so s določene družine selile po državah ZDA. Kar 47 % otrok imigrantov, ki so bili leta 1880 v South Bendu, se je rodilo izven Indiane. Dosedanje bežno proučevanje življenjskih poti posameznih slovenskih izseljencev v ZDA mi daje misliti, da so se slovenski izseljenci selili po ZDA ravno v tolikšni meri, kot se je imigrantsko prebivalstvo South Benda. Esslinger ugotavlja, da so le 4 % imigrantskega prebivalstva, ki je bilo leta 1850 v South Bendu, živelo tam še leta 1880. Pri tem je potrebno sicer upoštevati, da je v tem času nekaj imigrantov umrlo, da so nekaterim popisovalci različno zapisovali imena, vendar je podatek dovolj govoren. Glede na etnične skupine so bili najbolj stalni Angleži in Nemci, najbogatejši skupini prebivalstva v mestu.

V četrtem poglavju avtor raziskuje mobilnost prebivalstva mesta glede na mesto bivanja, v petem pa glede na poklicno pripadnost. V predzadnjem poglavju

govori o etničnih voditeljih. Pri tem upošteva štiri kriterije: izvolitev v lokalne, mestne, countijske ali državne organe oblasti, vplivnost v določenih organizacijah posameznih etničnih skupin, uspešnost v poklicu ter pogosta omemba imena v etničnem časopisju. Avtor je označil za etnične voditelje tiste, ki so ustrezali vsaj dvema zgoraj omenjenima kriterijema. Na ta način je dobil 28 etničnih voditeljev v mestu v obdobju 1850—1880. Med etničnimi voditelji je bilo 21 takšnih, ki so se rodili izven ZDA, 7 pa jih je bilo iz druge generacije. 11 etničnih voditeljev je bilo iz vrst nemške etnične skupine, 9 jih je bilo iz dežel, v katerih so govorili angleško, 1 pa iz pruske Poljske. Med tistimi iz druge generacije so bili štirje angleškega, dva nemškega in eden francoskega porekla. Avtor raziskuje njihove življenjske poti s podobnimi metodami, kot je to storil za celotno prebivalstvo mesta.

V zadnjem poglavju avtor razmišlja o etnicizmu in mobilnosti prebivalstva, o posledicah interakcije med industrializacijo, imigracijo in urbanim razvojem za razvoj ameriških mest in položaj prebivalstva v njih. Ugotavlja, da je imigrantsko prebivalstvo dalo pomemben, če ne najpomembnejši delež razvoju malih mest na srednjem zahodu ZDA.

Knjiga je zanimiva za zgodovinarja slovenskega izseljenstva v ZDA, čeprav ne omenja Slovencev. Vprašanja, ki jih avtor zastavlja, so takšna, da bi bili odgovori nanje zanimivi tudi za Slovence v ZDA, pa tudi za kako mesto na Slovenskem v XIX. stoletju, v kolikor bi seveda imeli zanje dovolj podatkov na razpolago.

Matjaž Klemenčič

Na sedežu Zgodovinskega društva za Slovenijo (PZE za zgodovino Filozofske fakultete, 61000 Ljubljana, Aškerčeva 12/I, tel.: 224 046 int. 209) lahko naročite še nekaj letnikov predhodnika »Zgodovinskega časopisa« — revije »Glasnik Muzejskega društva za Slovenijo«. V Glasniku je objavljena vrsta razprav, ki so še danes ohranile svojo znanstveno vrednost. Vsem ljubiteljem zgodovinskega branja, posebej pa še raziskovalcem naše zgodovine zato priporočamo, da si omislijo komplet dostopnih števil »Glasnika Muzejskega društva za Slovenijo« (GMDS).

GMDS 1/1919-20 — 10 din	GMDS 16/1935, št. 3-4 — 50 din
GMDS 2-3/1921-22 — razprodan	GMDS 17/1936 — 100 din
GMDS 4-6/1923-25 — 10 din	GMDS 18/1937, št. 1-2 — razprodan
GMDS 7-8/1926-27 — 20 din	GMDS 18/1937, št. 3-4 — 80 din
GMDS 9/1928 — razprodan	GMDS 19/1938, št. 1-2 — 80 din
GMDS 10/1929 — razprodan	GMDS 19/1938, št. 3-4 — 80 din
GMDS 11/1930 — razprodan	GMDS 20/1939 — 200 din
GMDS 12/1931 — razprodan	GMDS 21/1940 — 100 din
GMDS 13/1932 — razprodan	GMDS 22/1941, št. 1-2 — 80 din
GMDS 14/1933 — razprodan	GMDS 22/1941, št. 3-4 — 20 din
GMDS 15/1934 — razprodan	GMDS 23/1942 — 50 din
GMDS 16/1935, št. 1-2 — razprodan	GMDS 24/1943 — 30 din
	GMDS 25-26/1944-45 — 20 din

Kazalo k zgodovinskim publikacijam Muzejskega društva za Slovenijo velja 10 dinarjev.

Člani Zgodovinskega društva za Slovenijo in pokrajinskih zgodovinskih društev imajo na navedene cene 25-odstotni popust, študentje pa 50-odstotni popust.